

פברואר 2016

חמשת השאלות לבחינת אפקטיביות של עמותות

מעון חירום לנשים

1. מה היא הסוגייה החברתית עימה אנו מתמודדים?

העמותה עוסקת באלימות במשפחה כנגד נשים. בישראל כ- 200,000 נשים נפגעות אלימות במשפחה, רק כרבע מהן מוכרות לרשויות. אלימות נגד נשים היא תופעה חברתית שחוצה דתות, מוצא עדתי ומעמד סוציו-אקונומי. זוהי תופעה רב-דורית, כך שילדים שגדלו בבית אלים וינקו עם חלב אימם מודלים של תקשורת אלימה, הופכים, במקרים רבים, לגברים מתעללים (בנים) או לנשים מוכות (בנות). הנשים שמגיעות למקלטים לנשים מוכות מאופיינות בכך שאין להן מערך תמיכה משפחתית ו/או חברתית שיכולה לתמוך בהן בתהליך יציאתן מבית אלים. מרבית הנשים שמגיעות למקלטים הינן ממעמד סוציו-אקונומי נמוך, בעלות בעיות וקשיים במגוון תחומים של החיים ואינן מסוגלות לנטוש את ביתן ולנהל חיים עצמאיים בקהילה. המדינה מכירה בכך שאלימות במשפחה הינה תופעה חברתית. מדי שנה שוהות ב-14 המקלטים לנשים מוכות וילדיהן כ-750 נשים וילדיהן. המקלטים הינם זכיינים של משרד הרווחה, הם זוכים לתקציב בסיסי להפעלת המקלטים, ונמצאים תחת פיקוחו המקצועי של המשרד. למעלה מ-80% מההפניות של נשים למקלטים מתבצעות ע"י גורמי רווחה (בעיקר לשכות רווחה מקומיות ומרכזים למניעת אלימות). מטרתה המרכזית של העמותה היא להגן ולטפל בנשים מוכות וילדיהן שנאלצו, על לא עוול בכפם, לנטוש את ביתם ואת שגרת חייהם ולשהות במקלט לנשים מוכות, ולהכניס לחיים נטולי אלימות. במהלך שנת 2015 טופלו במעון חירום לנשים 57 נשים יחד עם 65 מילדיהן והמקלט היה בתפוסה מלאה במרבית ימי השנה. ממדידת תוצאות פעילות העמותה בשנים האחרונות, עולה כי למעלה מ-85% מהנשים ששהו במעון תקופה העולה על 3 חודשים, יצאו מהמעון לחיים נטולי אלימות. אנו חשות כי לפעילות המעון השפעה משמעותית על הבחירה בחיים ללא אלימות.

2. הפעילות – מה אתם עושים כדי לפתור או לצמצם את הבעיה החברתית בה אתם עוסקים?

חזון העמותה הוא להיות ארגון מקצועי, מוביל ומצטיין במתן מענים לנשים נפגעות אלימות במשפחה וילדיהן, ולפעול למען מניעת חזרתם למעגל האלימות במשפחה. ייעודו של מעון חירום לנשים הוא בראש ובראשונה לספק הגנה פיזית ורגשית לנשים מוכות וילדיהן, ובנוסף - להכניס לחיים נטולי אלימות בקהילה. אנו מכירות בכך שפעילותנו משרתת מספר מצומצם של נשים וילדים ואיננו מתימרות להצליח ולצמצם באופן משמעותי את היקף תופעת האלימות במשפחה. עם זאת, אנו חשות תסכול על כך שקורבנות רבים כל-כך לא זוכים לקבל את סיוע כמו זה הניתן במקלט. סיוע שהיה יכול לשפר באופן משמעותי את חייהם של נשים וילדים ולעיתים אף להצילם ממוות. העמותה פועלת כדי להגשים את ייעודה בדרכים הבאות:

- הפעלת מקלט לנשים מוכות וילדיהן תוך מתן כל השירותים הנדרשים לנשים וילדיהן כולל: מתן קורת גג, מזון, אחזקת המבנה והצטיידות, טיפול פסיכו-סוציאלי, קבוצת תמיכה, שירותים משפטיים, חינוך והעשרת ילדים, העצמת נשים ועוד (כ-96.45% מהוצאות

הפעילות ב- 2014).

- הפעלת דירת מעבר שמספקת, לנשים שזקוקות לכך, שלב מעבר בין חיים במקלט לחיים עצמאיים (כ-3.55% מהוצאות הפעילות ב- 2014). הדירה משרתת 2-4 נשים בשנה - פעילות למען הקהילה – צוות המעון מקצה חלק מזמן העבודה שלו לטובת העלאת המודעות בקהילה לתופעת האלימות במשפחה.
- מנכ"לית העמותה יזמה ומרכזת את פעילותו של פורום העמותות שמפעילות מקלטים שמטרתו לקדם סוגיות הקשורות למקלטים ולאוכלוסייה אותה אנו משרתים, מנהלת המקלט הינה יו"ר פורום מנהלות המקלטים (תפקיד שעובר בסבב בין מנהלות המקלטים) ובו מנהלות המקלטים דנות בהיבטים מקצועיים- טיפוליים הקשורים להפעלת המקלטים.

3. מה הם הישגי העמותה?

העמותה מסייעת, בצורה טובה מאוד, לנשים מוכות וילדים השהים במקלט ובדירת המעבר – הן במישור הבסיסי-ראשוני של הגנה וקורת גג, והן במישור ארוך הטווח של יציאה ממעגל האלימות.

מדי שנה מטפלת העמותה בעשרות נשים מוכות ובעשרות ילדים נפגעי אלימות. בשנת 2015 טופלו ע"י העמותה 58 נשים ו-66 ילדים. נתונים מעידים על כך שלמעלה מ- 85% מהנשים ששהו במעון 3 חודשים ומעלה יצאו ממנו לחיים נטולי אלימות. מספר הנשים שיצאו מהמעון לחיים נטולי אלימות ולא חזרו לחיים אלימים לאחר מכן אינו ידוע.
במהלך השהות במעון, כל אחת מהנשים מקבלת: טיפול רגשי פרטני (לפחות אחת לשבוע), השתתפות בקבוצה טיפולית (אחת לשבוע), שירותי ייעוץ וייצוג משפטי, הדרכה הורית, השתתפות בפעילויות העצמה והעשרה.

הילדים המטופלים ע"י המעון זוכים לשירותים: גן ילדים בשטח המעון, מרכז למידה הפועל 5 ימים בשבוע ומספק לילדים בגיל ביה"ס תמיכה וקידום במישור הלימודי, טיפול רגשי (אחת לשבוע, לכל ילד מעל גיל 5), מגוון פעילויות העשרה ופנאי המובנות במסגרת מעין "מועדונית", מסגרת פעילות מובנית ומעשירה במהלך כל חופשת הקיץ וחופשות החגים, מגוון פעילויות העשרה וחוויות ילדיות חיוביות.

הישגים עיקריים של העמותה:

- מאות רבות של נשים ואלפי ילדים יצאו בעזרת המעון ממעגל האלימות הרב-דורית.
- המעון סיפק הגנה פיזית ורגשית לאלפי נשים וילדים בסיכון.
- פיתוח מודל של קליטת נשים וילדים ומתן שירותים לקורבנות האלימות "מסביב לשעון".
מודל זה אומץ ע"י משרד הרווחה וכיום הוא מופעל בכל המקלטים בארץ.
- פיתוח ויישום מודל ייחודי בקרב המקלטים, של ארגון שמספק שירותים רגישים מבחינה תרבותית לנשים וילדים שמגיעים ממגזרים שונים בחברה הישראלית. העמותה משכללת ומשפרת את שירותיה ומתאימה אותה לקהל המטופלים/ות.

4. כיצד אתם יודעים מה אתם מצליחים להשיג?

מדידת תוצאות פעילות העמותה והישגיה נחלקת לשניים:

- תחום הפעלת מקלט לנשים מוכות וילדיהן (מתן קורת גג, הגנה, מזון וכו') – בתחום זה קיימת מערכת דיווח ממוחשבת שוטפת למשרד הרווחה והיא עוסקת בכמות הנשים והילדים השהים במקלט, משך שהותם ועוד. נתונים אלו מרוכזים פעמיים בשנה לדו"ח מסכם. יציאה לחיים נטולי אלימות נחשבת להצלחה.

בשנת 2015 טופלו ע"י העמותה 58 נשים ו-66 ילדים. הנתונים מעידים על כך שלמעלה מ-85% מהנשים ששהו במעון 3 חודשים ומעלה יצאו ממנו לחיים נטולי אלימות.

- תחום פעילות פרויקטים שונים המופעלים במסגרת המעון - בשנים האחרונות העמותה מפתחת מערכות הערכה שמבססות תהליכי מדידה של נתונים הקשורים למדדי הצלחה של הפרויקטים. תהליכי המדידה הוטמעו בצוות.

עבור הפרויקטים המרכזיים שמופעלים במעון (פרוייקט העצמה והכנה לחיים עצמאיים של נשים, פרויקט תמיכה חינוך והעשרת ילדים) נקבעו מדדי הצלחה. אחת לחצי שנה מרוכזים נתוני תפוקות הקשורים לפרויקטים אלו.

מתשע"ב מבוצעות מדידות לזיהוי השפעת השהות והטיפול במעון על ילדים. תוצאות ראשונות מראות כי חל שיפור התנהגותי משמעותי אצל ילדים ששהו במעון שלושה חודשים ומעלה – בעיקר ירידה התנהגויות אלימות וירידה בפחדים וחרדות. בנוסף, נמצא שיפור בתחומי הקשב והריכוז אצל מרבית הילדים. אצל רבע מהילדים בגיל ביה"ס נמצא שיפור מובהק בהישגים לימודיים. בתשע"ג נציגות העמותה השתתפו במסלול מתן להערכה ומדידה ופיתחו תוכנית הערכה לפרויקט העצמת נשים והכנתן לחיים נטולי אלימות. אנו עדיין עובדות על פיתוח תהליך הערכה לפרויקט זה. מאמצע שנת 2014 ועד כה מולאו שאלונים של נשים בעת כניסתן למקלט ובעת יציאתן ממנו, במטרה לבדוק את השינוי במצבן של הנשים. בשבועות הקרובים נתחיל ניתוח של נתונים אלו.

5. מה אתם לומדים וכיצד אתם משפרים את פעילותכם?

בשיפור מתמיד ודיונים מבוססי נתונים

ההנהלה והצוות מבצעים אחת לחצי שנה הערכה של פעילות הפרויקטים. במסגרת זו מתקיים דיון לגבי תרומתם של כל אחד ממרכיבי התוכנית/פעילות להצלחה ועולים צרכים חדשים של נשים וילדים. בהמשך, הצוות בוחן האם וכיצד להתאים את פעילות הפרויקטים, כך שהמטרות יוגשמו בצורה טובה יותר. השונות הרבה במאפייני האוכלוסייה ששואה במקלט גורמת לכך שלעיתים קרובות אנו מבצעות התאמה של הפעילויות לצרכי האוכלוסייה – וזאת במטרה לקדם את המטרות (שאינן משתנות). למשל: כאשר במקלט שואה קבוצה גדולה של נשים ששפת האם שלהן אינה עברית והידע שלהן בשפה מצומצם, אנו משקיעים מאמצים רבים יותר בשיפור כישורי השפה שלהן (שחיונית כדי שיוכלו לנהל חיים עצמאיים בקהילה) ופחות מתמקדים בהכשרה מקצועית. בהתייחס למטרות המוצהרות של העמותה אנו גאות לומר כי הצלחנו להגן בצורה ראויה על כל הנשים והילדים שהיו בטיפולנו במהלך השנים האחרונות. כמו-כן, סיפקנו לכל הנשים והילדים סל שירותים ופעילויות נרחב שמטרתו לתמוך בשיקומם והכנתם לחיים נטולי אלימות.